

забезпечує його саморозвиток і самоствердження, який здобувається у межах поглибленої спеціалізації з адаптацією до конкретного напрямку творчої діяльності.

Таким чином, процес підготовки вчителя мистецьких дисциплін повинен будуватися на основі використання розвинених програмно-методичних засобів підтримки колективної та індивідуальної роботи студентів в мережі «Інтернет», на базі сучасних технологій навчання, впровадження мультимедіа засобів і навчальних матеріалів, які створюються з їх використанням, як в процесі навчання, так і у проектній роботі студентів і викладачів.

**Висновки.** Отже, розвиток творчої активності та фахова самоактуалізація майбутнього вчителя мистецьких дисциплін за допомогою ІКТ забезпечує розширення та реалізацію власних внутрішніх можливостей і потреб, дозволяє максимально використати фаховий потенціал та прикладне програмне забезпечення, а також сприяє розкриттю його творчих здібностей. Таким чином, інноваційна спрямованість сучасної освіти потребує вчителів мистецьких дисциплін, здатних не лише до відтворення здобутого досвіду, але й таких, що проявляють свої таланти та вміння, які реалізують свій інтелектуальний та творчий потенціал з вираженою стійкою зацікавленістю до застосування засобів ІКТ у майбутній фаховій діяльності.

#### **Література**

1. Гаврилюк В.Ю. Творча активність старшокласників як психолого-педагогічна проблема [Текст] / В.Ю. Гаврилюк // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді / Збірник наукових праць. – Вип. 8. – Кн. 1. – К., 2005. – С.95-100.
2. Зеєр Е. Ф., Симанюк Е. Е. Кризи професійного становлення особистості / Е.Ф. Зеєр, Е.Е. Симанюк // «Психологічний журнал», – К. - 1997. – Т. 13., № 6. – С. 29.
3. Платон. Соч.: В 3-х тт. – М., 1970. – Т. 2.
4. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: В. І. Шинкарук, - К., Абрис, 2002. - 742 с.
5. Яценко Є. Ф. Дослідження ціннісно-сміслового аспекту самоактуалізації студентів[Текст] / Є. Ф. Яценко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді / Збірник наукових праць. – Вип. 10. – Кн. 1. – К., 2007. – С.80 – 90.

**І. Гут,**  
**здобувач ступеня вищої освіти «магістр»**  
**Вінницького державного педагогічного університету**  
**імені Михайла Коцюбинського,**  
**наук. керівник – доцент М.В. Вацьо**

## РОЛЬ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**Постановка проблеми.** Однією з найважливіших педагогічних задач, визначених Законом України «Про дошкільну освіту», є виховання у дітей любові до України, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля.

Українознавство як система фундаментальних знань про український народ, про особливості його побуту і трудової діяльності, національний характер і психологію, світогляд, історично-культурний досвід, про родовід, спосіб життя й виховання в сім'ях, про отчий край і все, пов'язане з ним, справляє позитивний вплив на естетичне виховання та навчання дошкільників.

Відродження української національної системи виховання неможливе без ознайомлення підрастаючого покоління з культурою нашого народу. Культурно-історична спадщина настільки багата і розмаїта, що у педагогів часто викликають труднощі з добором інформації для дітей.

Український педагог Софія Русова наголошувала, що потрібно пов'язувати виховання з історичними традиціями свого народу, дитина зможе по справжньому поважати культурні і національні здобутки інших народів, якщо вона глибоко проникає в духовну скарбницю свого народу [6, с. 218].

**Аналіз попередніх досліджень.** Багато дослідників працювало над проблемою виховання дітей на основі народних традицій, звичаїв та обрядів. В працях О. Вишневського, А. Даника, В. Пустового розкрито особливості виховання дітей у традиційній українській сім'ї. Науковці К. Журба, О. Кузик, Г. Майборода, Т. Мацейків, М. Стельмахович розкрили роль педагогічного потенціалу українських народних традицій і обрядів у виховному процесі. В працях О. Воропая, Б. Грінченко, І. Огієнко, С. Русової розглядалася спільна діяльність батьків, дітей і педагогів у сюжетних діях календарно-обрядових свят.

Свої дослідження Л. Артемова, А. Богуш, А. Виноградова, Н. Гавриш, Н. Лисенко, Л. Лохвицька, Т. Поніманська присвятили питанням патріотичного виховання дітей дошкільного віку. В роботах цих науковців висвітлюються теоретичні засади народознавства, зміст і методика ознайомлення дітей з українською національною культурою, народними традиціями, характеризують методичні прийоми ознайомлення дітей з національними святами, звичаями, обрядами.

**Мета статті.** Розкрити значення і роль народних традицій, звичаїв та обрядів у вихованні дітей дошкільного віку. Впровадження та залучення їх у повсякденному житті та святах календарно-обрядового циклу.

**Виклад основного матеріалу.** Естетичне виховання слід розглядати в нерозривній єдності з іншими видами всебічного виховання дітей, починаючи з раннього віку. Мистецтво як найважливіший засіб естетичного виховання є невіддільним від образного пізнання життя. Художні образи справляють особливий вплив на емоції та почуття дитини, пробуджують морально-

естетичні переживання, активізують її пізнавальні інтереси. Як активний споживач естетичних надбань людства маленька дитина привласнює витвори не лише матеріальної, а й духовної культури. В результаті постійного збагачення інформацією, фактами, зокрема споглядання художніх зразків, витворів умільців відбувається формування особистісних якостей, які в подальшому забезпечуватимуть її різнобічний і творчий розвиток [5, с. 223].

В Україні, яка є полікультурною державою, мають бути створені належні умови для роботи національних закладів дитячої освіти і забезпечені засоби оформлення предметного середовища.

У чинних програмах для дошкільних навчальних закладів «Малютко», «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Я у світі», важливу роль відведено формуванню у підростаючих поколінь художніх першооснов.

Естетичне виховання в сучасних дошкільних навчальних закладах України спирається на систему дидактичних принципів педагогіки, що забезпечує цілеспрямованість і систематичність його впливу на особистість. Як доцільно організований процес естетичне виховання забезпечує естетичний розвиток, формування творчої активності кожного вихованця, здатності не лише сприймати, а й оцінювати красу в природному й соціальному довіллі, примножувати її результатами власної естетично значущої діяльності.

Практична діяльність дитини в умовах навчання має особливе значення для її естетичного розвитку. В дошкільному віці це відбувається у своєрідних формах, оскільки передбачає обов'язковість урахування індивідуальних особливостей кожної дитини. Без урахування цього неможливо забезпечити вдосконалення рівня навчання дітей з естетично доцільної діяльності. Як засвідчують дослідження О. Ветлугіної, Т. Комарової, Т. Казанової та інших фахівців, естетичне виховання найефективніше реалізується в художній діяльності [5, с. 223].

Естетична культура людини є результатом активного, творчого опанування нею культурною спадщиною суспільства. Вона складається з особистісних якостей, що постійно змінюються внаслідок взаємодії з прекрасним та в міжособистісних стосунках у межах однієї чи різновікової популяції. Головними компонентами естетичної культури є естетична свідомість, потреби і ставлення, естетична діяльність.

Обрядово-звичаєва сфера – це ті прикмети і ознаки, за якими розпізнається народ не тільки в сучасному, але й у його історичному минулому. Адже вона охоплює всі ділянки особистого й суспільного життя кожної окремої людини. Звичаї – це ті неписані закони, якими керуються з найменших щоденних до найбільших всенародних справах.

Традиція від лат. *traditio* – передача – це досвід, звичай, погляди, смаки, норми поведінки, що склалися історично і передаються з покоління в покоління [1, с. 128].

Педагогічне значення народних традицій полягає в тому, що вони виступають водночас і як результат виховних зусиль народу протягом багатьох віків, і як незамінний виховний засіб. Через систему традицій кожен народ

відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію своїх дітей [3, с. 5].

Обряди – це символічні дієства, приурочені до відзначення найважливіших подій у житті людських гуртів, родин, окремих осіб [7, с. 117].

До потужних важелів виховання дошкільників належить фольклор, який доніс до нас зразки національної філософської думки народу, його моральні чесноти. Саме завдяки українському фольклору діти ставали українським народом. Прислів'я, приказки, повір'я, мирилки, скоромовки, чистомовки та інші зразки народної творчості з самого раннього віку формують свідомість дитини.

Поруч із малими фольклорними жанрами в життя дитини входить казка. Через мову, через казку, приказку, що були для наших пращурів неписаною книгою буття, в легкій притчовій формі закладались у свідомість дитини основоположні знання про світ і людину. Казка має велике пізнавальне значення. Образна, багата мова казки розкриває таємниці тисячолітньої народної мудрості.

К.Д. Ушинський зазначав: «Я рішуче ставлю народну казку недосяжно вище від усіх оповідань, написаних спеціально для дітей освіченою літературою. У народній казці велика, сповнена поезії дитина – народ розповідає дітям про свої дитячі мрії і принаймі наполовину вірить сама в ці мрії» [8, с. 11].

Надзвичайно важливою для виховання дошкільників є гра. Через гру дитина засвоює мовний колорит свого народу, глибше пізнає його ментальність. Використання народних ігор у навчально-виховному процесі є одним із важливих завдань дошкільного закладу.

Народні ігри, спрямовані на художній розвиток дітей, є досконалим засобом виховання. Перевернений віками досвід народу в грі пропонується дитині ненав'язливо, і в цьому полягає цінність народних ігор. Вони уможливають самоорганізацію дітей, вияви самостійності, співробітництва, взаємовиручки, відповідальності перед партнерами у грі. В народних іграх наявна активна співдія, обмін досвідом між дитиною і дорослим, дитиною та іншими дітьми.

Дитячі ігри та забави входили як компонент до зимових, весняних чи купальських свят, даючи змогу дітям ненав'язливо ознайомлюватися із звичаями та обрядами свого народу.

Для ознайомлення з пісенною народною творчістю використовують народні пісні, частівки, колискові пісні. Колискові пісні, забавлянки, утішки належать до найбільш ужиткової народнопоетичної спадщини, яку використовує народна педагогіка для виховання своїх наймолодших громадян. Висока художня цінність цих малих жанрів фольклору не може не залишити слід у душі дитини і часом, стає фундаментом для подальших естетичних уподобань людини.

У дошкільному закладі рекомендується проводити такі народні свята та обряди відповідно до календарної сезонності: навесні – Великодні свята та

різноманітні веснянки; влітку – зелені свята, Івана Купала, обжинки, Спаса; восени – Свято врожаю, Покрова; взимку – день Святого Миколая, Різдвяні свята, Колядки, Щедрівки [1, с.129].

**Висновки.** Отже, національне виховання – це виховання дітей на культурно-історичному досвіді рідного народу, в основі якого – його традиції, звичаї, обряди, ритуали, свята. Народні традиції є результатом виховних зусиль протягом багатьох поколінь і виступають завжди одним з важливих засобів естетичного виховання. В цьому і полягає педагогічне значення народних традицій.

### **Література**

1. Богуш А.М., Лисенко Н.В. Українське народознавство в дошкільному закладі. Навчальний посібник./ А. М. Богуш – К.: Вища школа, 1992. – 398 с.
2. Вацьо М.В. Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів . Навчально-методичний посібник ./ М. В. Вацьо – Вінниця, 2015 – 125 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С. У.ч Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Грицик Л. Виховання дітей на традиціях рідного народу / Л. Грицик // Молодь і ринок, №12 (83), 2011 – С. 137-140
5. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкільця: У 3-х частинах. - Ч. 2: Навч. посіб. / Н. В. Лисенко, Н.Р. Кирстан - К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. - 360с
6. Русова С. Вибрані твори. / С. Русова -К.: «Освіта», 1996. – 365 с.
7. Українське народознавство. Підручник. / За заг. ред. С.П. Павлюка. – К.: «Знання», 2004. – 570 с.
8. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні./ К. Д. Ушинський // Історія дошкільної педагогіки. Хрестоматія. /упоряд. З.Н. Борисова, В.З. Смаль.– К., Наукова думка, 1990. – 652 с

**А.Гурілева,  
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»  
Вінницького державного педагогічного університету  
імені Михайла Коцюбинського,  
наук. керівник – канд.пед. наук,старший викладач Т.В. Коваль**

## **РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**Постановка проблеми.** Євроінтеграційна політика нашої держави передбачає формування особистості з високим рівнем інтелекту, духовності та культури, життєдіяльність якої пронизана творчістю. Успішність людини ХХІ століття визначається розвитком її творчих здібностей, від яких залежить здатність генерувати ідеї, гнучко реагувати на змінні обставини, шукати ефективні та мало затратні шляхи вирішення будь-якої ситуації. Сучасна